

Asevalvontaraportin laatuseloste

Päivitetty 30.11.2016

Laatuseloste kuvaa paperisena ja pdf-versiona vuoteen 2016 asti julkaistun raportin tietolähteet ja tiedonesittämistavat.

1. Käytetyt termit

Asekauppa (arms transfer, arms trade): Tuotteen siirtäminen haltijalta toiselle niin maan sisällä kuin maiden rajat ylittäen. Asekauppa voi olla toteutettu taloudellisessa ansaintatarkoituksessa, esimerkiksi myymällä tai vuokraamalla, mutta siinä voi myös olla kyse aseiden lahjoittamisesta tai vaihtokaupasta. Asekauppaa voivat harjoittaa valtiot tai oikeushenkilöt (toiminimi, yritys, säätiö) joko erikseen tai yhteistoiminnassa.

Asevientikielto (arms embargo): Kansainvälisen järjestön, esimerkiksi YK tai Etyj, päätös tiettyjen tuotteiden myynnin ja kuljettamisen kieltämisestä määrättyyn valtioon, maantieteelliselle alueelle tai ryhmälle. Asevientikiellon rinnalla käytetään myös termiä asesaarto. Asevientikiellon tarkoituksena on ennaltaehkäistä aseellisen selkkauksen syntyminen tai pyrkiä lyhentämään sen kestoja heikentämällä osapuolten sotilaallista toimintakykyä estämällä niitä saamasta haltuunsa sotavarusteita taisteluiden jatkamiseksi. Asevientikiellot vaihtelevat oikeudellisesti sitovasta velvoitteesta poliittiseen julistukseen ja samoin niiden tuotekatteet vaihtelevat aseista jopa tavanomaisiin kulutustuotteisiin.

Kauttakuljetus: Tuotteen kuljettaminen valtion kautta toisesta maasta kolmanteen maahan. Jos tuote on kauttakuljetettu Suomen kautta, mutta tuote on Suomen alueella yli 14 vuorokautta, on kyse tuonnista ja viennistä.

Toteutunut vienti: Toteutunut vienti kertoo ulkomaankaupasta ja siitä, minne Suomesta sodankäynnin tuotteita päätyy, kun myönnettyt vientiluvat kertovat Suomen valtion asevientipolitiikasta. Vientiluvissa ilmoitetut määrät ovat enimmäismääriä. Vientiluvassa mainituista tuotteista vain osa on voitu viedä tai lupa on voinut jäädä käyttämättä kokonaan.

Tuote: Esineet, ohjelmistot ja palvelut kuten suunnittelu-, konsultti- tai huoltotyö.

Vastaanottaja: Taho, jolle luvassa mainitut tuotteet viedään. Vastaanottaja ei välttämättä ole sama kuin loppukäyttäjä. Loppukäyttäjiä voivat olla valtioiden asevoimat ja turvallisuusviranomaiset, yritykset, yksityishenkilöt, museot, YK sekä humanitaariset avustusjärjestöt.

Vientilupa (export licence): Viranomaisten myöntämä asiakirja, joka oikeuttaa vientivalvonnan alaisten tuotteiden lailliseen vientiin tai kauttakuljettamiseen Suomen valtion alueen kautta tai välittämiseen kolmansien maiden välillä. Siirtoluvalla tarkoitetaan viranomaisten myöntämää vientilupaa, joka oikeuttaa tuotteiden viemiseen Euroopan talousalueelle. Suomen asevalvontaraportissa käytetään selkeyden vuoksi termiä vientilupa, ellei tarkoituksena ole viitata nimeenomaan EU:n sisämarkkinakaupan käytäntöihin. Maastavientilupa voi oikeuttaa tuotteiden pysyvään vientiin tai väliaikaiseen vientiin, jolloin tuotteet palautuvat määräajan jälkeen takaisin

Suomeen. Väliaikainen vienti voi liittyä tuotekehitykseen, huoltoon, vuokraukseen tai esittelyyn niin asemessuilla kuin hankintaa suunnittelevassa maassa.

2. Tietojen esittämistapa

Suomen asevalvontaraportissa esitetyt sotatuotteiden ja siviiliaseiden vientitiedot perustuvat toteutuneeseen vientiin. Tiedot esitetään euromääräisinä (€). Toissijaisesti ilmoitetaan vietyjen tuotteiden kappalemäärä. Mikäli euro- tai kappalemääräisiä arvoja ei ole saatavilla, ilmoitetaan myönnettyjen vientilupien määrä. Jos viennistä yli puolet on tarkoitettu kriisinhallintaoperaatioiden, YK-järjestöjen tai humanitaariseen käyttötarkoitukseen, on arvo merkitty Suomen asevientä esittävässä kartassa sinisellä kursivilla.

Euromääräinen tilastoarvo ei välttämättä ole sama kuin myynti- tai ostosopimuksessa määritelty summa. Ne voivat vaihdella esimerkiksi verojen tai tarjottujen lisäpalveluiden seurauksena. Jos kyse on lisenssistä eli valmistusoikeuden viennistä, ei tuotteiden myöhempi vienti toisesta valmistusmaasta tule näkymään Suomen viranomaisten raporteissa eikä myöskään SaferGloben julkaisemassa asevalvontaraportissa.

Sotatuotteiden tuonti Suomeen ja sotatuotteiden maailmankauppatiedot esitetään TIV-yksikköinä (Trend Indicator Value). TIV-yksikkö on Tukholman kansainvälisen rauhantutkimusinstituutin Siprin kehittämä tilastollinen arvo, joka lasketaan sotilaallisten resurssien tuotantokustannuksille eikä siten kerro suoraan tehtyjen asekauppojen taloudellisesta arvosta. Maailman sotatuotekauppa - kartassa valtion asevientä tai tuontia ei ole merkitty, jos sen arvo on alle 10 miljoonaa TIV-yksikköä. Suomen asetuonti -kartassa ei ole esitetty alle puolen miljoonan TIV-yksikön tuonteja. TIV-yksiköiden käyttö helpottaa vertailua eri maiden ja vuosikymmenten välillä. Suomen asetuonti -kartassa esitettyjen TIV-arvojen ja euromääräisten arvojen suuruutta kuvaavat neliöt ja ympyrät on suhteutettu toisiinsa käyttämällä suhdelukua 1,6 (1 € = 1,6 TIV).

Yksittäiset asejärjestelmät ovat kalliita ja niitä hankitaan verrattain harvoin, minkä takia tilastojen vuosittaiset vaihtelut voivat olla erittäin merkittäviä. Tästä syystä asekaupan kehitystä voidaan seurata vertailemalla kolmevuotisjaksoja. Kansainvälisesti vertailua tehdään myös viisivuotisjaksoina. Kolmen vuoden jaksojen käyttäminen kuitenkin mahdollistaa paremmin myönnettyjen vientilupien ja toteutuneen viennin kuin myös valtion asevientipolitiikassa tapahtuneiden muutosten keskinäisen vertailun.

Raportissa tilastoidut maat ovat aseiden alkuperä- tai loppukäyttäjämaita. Tuonti- tai vientiluvassa ilmoitettu maa ei aina ole sama kuin alkuperä- tai loppukäyttäjämaa vaan se voi toimia esimerkiksi tuotteiden kokoonpano- tai lähetysmaana. Maiden niminä käytetään Kotimaisten kielten keskuksen antamia suosituksia. Maiden nimet löytyvät verkkojulkaisusta "Maiden nimet seitsemällä eri kielellä" osoitteesta <http://kaino.kotus.fi/maidennimet/index.php?h=fi>. Maat on ryhmitelty YK:n tilastotoimiston maantieteellisten alueiden luettelon (Geographical region and composition of each region) mukaisesti. Luettelo löytyy osoitteesta <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm>.

Konfliktit rajoittuvat alueellisesti ja tämän huomioimiseksi ne valtiot, jotka muodostuvat kahdesta tai useammasta alueellisesta kokonaisuudesta, on tilastoitu erikseen. Näin on tehty esimerkiksi Euroopan mantereella sijaitsevan Ranskan ja sen Tyynellä valtamerellä sijaitseva territorion Uuden Kaledonian kohdalla.

Valtioiden on katsottu olevan konfliktissa Uppsalan konfliktitietokannan perusteella. Konfliktitietokanta löytyy verkko-osoitteesta <http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/search.php>. Konfliktialueet on rajattu karttoihin vuosittain ilmestyvän Military Balance -julkaisun liitteenä olevan Chart of Conflict -kartan perusteella. Military Balancea julkaisee International Institute for Strategic Studies (IISS), josta saa lisätietoja verkko-osoitteesta <http://www.iiss.org/>.

Maailman sotatuutokauppa -kartan taustana käytetään rauhanindeksiä (Global Peace Index, GPI), joka mittaa 23 eri kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella muuttujalla valtion sisäisiä ja ulkoisia konflikteja, yhteiskunnallista turvallisuutta ja militarisaatiota. Indeksijakaantuu viiteen luokkaan kertoen kuinka 'rauhanomainen – rauhaton' valtiossa mittaushetkellä vallinnut tilanne oli. Indeksissä valtioiden sisäiselle tilanteelle annetaan 60 prosentin ja ulkoisille konflikteille 40 prosentin painoarvo. Rauhanindeksi julkaisee australialainen Institute for Economics and Peace ja lisätietoja indeksin metodologiasta löytyy verkko-osoitteesta www.visionofhumanity.org/#page/news/920.

3. Tietolähteet ja tuotteiden luokittelu

Raportin tiedot on pyritty esittämään niin, että ne kuvaisivat mahdollisimman hyvin tuotteiden käyttötarkoitusta ja yhteyttä väkivaltaan. Tuotteet on luokiteltu neljään pääluokkaan. Tarkasteltaessa tuotteet voidaan edelleen jakaa pääluokkien alaisiin materiaalikategorioihin ja tuoteryhmiin. Luokittelujärjestelmä on laadittu tutkimuskäyttöön ja se voi erota viranomaisten käyttämistä oikeudellisista järjestelmistä. Suomen asevalvontaraportin tilastoissa voi siten olla tuotteita, joilta lain mukaan ei edellytetä maastavientilupaa. Tämä koskee lähinnä siviiliaseita.

3.1 Kidutusvälineet

Pääluokka kidutusvälineet koostuu tuotteista, jotka on tarkoitettu käytettäväksi kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanossa, kiduttamisessa tai joukkojenhallinnassa. Luokittelu vastaa Euroopan unionin neuvoston asetuksen ”tiettyjen sellaisten tavaroiden kauppaa, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen” (EY 1236/2005 ja EU 1352/2011) mukaisia tuotekategorioita ja tuoteluetteluita. Tässä ei kuitenkaan ole lueteltu yksittäisiä lääkkeitä. Osa tuotteista on kokonaan tuonti- ja vientikiellossa ja osaa tuotteista saa viedä ETA-maiden ulkopuolelle vain vientiluvalla. Jäsenvaltiot voivat noudattaa tiukempaa vientivalvontaa kuin asetus määrää. Esimerkiksi Yhdistynyt Kuningaskunta on sisällyttänyt omaan lainsäädäntöönsä pamput ja kilvet.

<i>Materiaalikategoria</i>	<i>Tuoteryhmä</i>
TELOITTAMINEN	Hirsipuut, giljotiinit, kaasukammiot, sähkötuolit, automaattiset ruiskutusjärjestelmät, lääkeaineet (nopeasti ja keskinopeasti vaikuttavat anesteettiset barbituraatit)
HENKILÖÖN KOHDISTUVA VOIMANKÄYTTÖ	Kahletuolit ja -pöydät, ruuvit, raudat, kahleet, sähkövyöt (tyhjäkäynti jännite on yli 10 000 voltia)
JOUKKOJENHALLINTA	Kannettavat sähköshokkivälineet, lamauttavan kemiallisen aineen levittämiseen tarkoitettu välineistö, Pelargonhappovanillyyliamidi (PAVA), Oleoresin capsicum (OC), pamput, kilvet

Kidutusvälineiden vientilupatilastot on saatu julkisuuslain mukaisella tietopyynnöllä Sisäasiainministeriön Poliisiosastolta. Kidutusvälineitä viedään ETA-alueelle myös poliisihallituksen

myöntämällä vientiluvilla, mutta koska EU:n asetus ei koske ETA-aluetta ne eivät ole mukana ministeriön tilastoissa.

3.2 Sotatuotteet

Päälukokka sotatuotteet (military material) koostuvat tuotteista, jotka ovat suunniteltu, valmistettu tai myyty nimenomaan sotilaallisiin käyttötarkoituksiin. Suomen lainsäädännössä käytetään termiä puolustustarvike (defence material). Sotatuotteita eivät ole asevoimien käyttämät kulutustuotteet kuten näkkileipä, tietokoneet tai kumisaappaat, vaikka asevoimat voivatkin lukea ne sotavarustukseensa. Tässä käytetyt tuotekategoriat vastaavat Euroopan unionin sotilastuotelistaa (military list, ML).

<i>Materiaalikategoria</i>	<i>Tuoteryhmät (ML-koodi)</i>
ASEET JA AMMUKSET	Kiväärikaliiperin aseet (1), raskaat aseet (2), ammuks (3), ohjukset (4), taisteluaaineet (7), suurnopeusaseet (12), laserit (19)
KULKUNEUVOT	Maa-ajoneuvot (6), sota-alukset (9), ilma-alukset (10),
JOHTAMISJÄRJESTELMÄT	Tulenjohto (5), elektroninen sodankäynti (11), ohjelmistot (21)
SUOJA	Panssarointi ja suoja (13)
MUUT	Energeettiset aineet (8), simulaattorit (14), kuvausjärjestelmät (15), puolivalmiit osat sotatuotteisiin (16), muut laitteet (17), tuotantolaitteet (18), kryogeeniset ja suprajohtavat laitteet (20), muu sotilasteknologia (22)

Toteutuneen viennin tiedot on saatu puolustusministeriön julkaisemasta raportista ”National report of Finland for [year] – Annual Report According to the Article 8 (2) of Council Common Position 2008/1944/CFSP defining Common Rules governing Control of Exports of Military Technology and Equipment”. Raportissa ei tilastoida jälleenviennille, kauttakululle tai välittämislle annettuja lupia.

Sotatuotteiden vientitietoja on myös osittain saatavissa Tullin ulkomaankauppatietojen Uljas-jakelujärjestelmästä. Ne ovat pääosin päällekkäisiä puolustusministeriön tietojen kanssa minkä takia niitä ei ole otettu mukaan tämän raportin tietoihin. Lisäksi raporttia varten on käyty läpi kaikki vuoden aikana myönnettyt vientiluvat. Ne on saatu julkisuuslain mukaisella tietopyynnöillä Puolustusministeriöstä. Sotatuotteiden tuontitiedot on pääosin salattu, mutta hankinta-asioita koskevia tietoja saa puolustushallinnosta. Raportissa käytetyt TIV-tuontitiedot on saatu Siprin tietokannasta, joka löytyy verkko-osoitteesta <http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>.

3.3 Kaksikäyttötuohteet

Päälukokka kaksikäyttötuohteet koostuu tuotteista, joita käytetään joukkotuhoaseiden valmistamiseen, tai joilla voi edistää yleistä sotilaallista toimintakykyä. Tuotekategoriat vastaavat Euroopan unionin kaksikäyttötuohteiden kauppaa säätelevää EU-asetusta (EY 428/2009). Kaksikäyttötuohteita koskevia vientitietoja ei ole saatavissa ulkomaankauppatietojen Uljas-jakelujärjestelmästä, koska samoissa tulliluokissa on kaksikäyttötuohteiden lisäksi sellaisia tuotteita joihin ei kohdistu vientivalvontarajoituksia.

<i>Materiaalikategoria (koodi)</i>	<i>Tuoteryhmä (koodi)</i>
YDINAINEET, LAITTEISTOT JA LAITTEET (0)	Järjestelmät, laitteet ja komponentit (A)
ERITYISMATERIAALIT JA NIIHIN LIITTYVÄ AINEISTO (1)	Testaus-, tarkastus- ja tuotantolaitteet (B)
MATERIAALIN KÄSITTELY (2)	Materiaalit (C)
ELEKTRONIIKKA (3)	Ohjelmistot (D)
TIETOKONEET (4)	Teknologia (E)
TIETOLIIKENNE JA ”TIEDON SUOJAUS” (5)	
ANTURIT JA ”LASERIT” (6)	
NAVIGOINTI JA ILMAILU (7)	
MERITEKNOLOGIA (8)	
ILMA- JA AVARUUSALUSTEN TYÖNTÖVOIMA (9)	
Tuote ei kuulu EU-asetukseen, mutta sen vientiä on rajoitettu yhteen tai useampaan maahan johtuen siihen kohdistuvista kansainvälisistä pakotteista tai tuotteen vientiä on joistakin muista syistä rajoitettu. (10)	

Kaksikäyttötutteen vientilupatilastot on saatu julkisuuslain mukaisella tietopyynnöllä Ulkoasiainministeriöstä. Ministeriö ei ilmoita tuotteiden vastaanottajia, minkä takia viennin yhteyttä maan tilanteeseen on vaikea arvioida. Ministeriö ei tilastoi toteutunutta vientiä eikä sitä ole mahdollista saada ulkomaankauppatilastoista, koska samoihin tulliluokkiin kuuluu niin vapaasti vietäviä kuin vientivalvonnanalaisiakin tuotteita.

3.4 Siviiliaseet

Päälukka siviiliaseet koostuu tuotteista, jotka on tarkoitettu metsästykseseen ja urheiluammuntaan. On huomattava, että siviiliaseiden joukossa viedään aseita ja patruunoita myös asevoimille sekä viranomaisille. Viejäyritykset ilmoittavat osan puolustusministeriön vientiluvilla viedyistä sotilasaseista ja -patruunoista siviiliaseiden tulliluokkiin. Suomen asevalvontaraportissa sarjatuliaseet ja erityisen vaaralliset patruunat kuuluvat päälukkaan sotatuotteet, ja kaasusumuttimet päälukkaan kidutusvälineet.

Materiaalikategoria	Tuoteryhmä	Vastaava HS-koodi ja sen selite	
LYHYT ASE	Pistooli	930200	Revolverit ja pistoolit (paitsi nimikkeeseen 9303 tai 9304 kuuluvat ja sotilaskäyttöön tarkoitetut konepistoolit)
		930510	Revolverien ja pistoolien osat ja tarvikkeet, muualle kuulumattomat
	Pienospistooli/-revolveri		
PITKÄ ASE	Kivääri	930330	Metsästys- tai urheilukiväärit, joissa on vähintään yksi rihlattu piippu (paitsi jousi-, ilma- sekä kaasukiväärit ja -pistooli)
	Pienoskivääri		
	Haulikko	930320	Metsästys- tai urheiluhaulikot, joissa on vähintään yksi sileäksi porattu piippu (paitsi suustaladattavat tuliaseet, jousi-, ilma- sekä kaasukiväärit ja -pistoolit)
		930521	Sileät piiput nimikkeeseen 9303 metsästys- tai urheiluhaulikkoja varten
	Osa	930529	Osat ja tarvikkeet nimikkeeseen 9303 metsästys- tai urheiluhaulikkoja ja kivääreitä varten, muualle kuulumattomat (ei kuitenkaan haulikonpiiput)
		930520	Nimikkeeseen 9303 haulikoiden ja kiväärien osat ja tarvikkeet, muualle kuulumattomat
MUUT	Tarvike	930599	Osat ja tarvikkeet nimikkeeseen 9303 tai 9304 aseita varten, muualle kuulumattomat (ei kuitenkaan nimikkeeseen 9303 haulikoiden ja kiväärien osat ja tarvikkeet)
	Muu aseet	930390	Tuliaseet ja niiden kaltaiset tavarat, joiden toiminta perustuu räjähtävän panoksen palamiseen (paitsi metsästys- tai urheiluhaulikot ja -kiväärit, nimikkeeseen 9302 revolverit ja pistoolit sekä sotilaskäyttöön tarkoitetut)
PATRUUNA	Pistoolin ja kiväärin patruunat	930630	Patruunat ja niiden osat kiväärejä ja haulikoita varten, joissa on rihlattu piippu sekä revolvereita ja pistooleja varten
	Haulikon patruuna	930621	Patruunat sileäpiippuisia haulikoita varten
	Haulikon patruunan osat	930629	Sileäpiippuisiin haulikoiden tarkoitettujen patruunoiden osta sekä ilmakiväärin- ja ilmapistoolinluodit

Siviiliaseiden ja patruunoiden vientilupatilastot on saatu julkisuuslain mukaisella tietopyynnöllä Poliisihallituksen Asehallinnosta. Toteutunut vienti ja tuonti on saatu Tullihallituksen Uljas-ulkomaankauppatietojen jakelujärjestelmästä. Käytämme HS-luokitukseen (Harmonised System) perustuvaa tilastointitapaa, joka on yleisesti käytössä muun muassa YK:n asekauppaa valvovassa Comtrade-rekisterissä ja pienaseiden kauppaa tilastoivassa Oslon Rauhantutkimusinstituutin ylläpitämässä NISAT-tietokannassa. HS-luokitus vastaa EU:ssa käytössä olevan CN-luokituksen (Combined Nomenclature) 6-numerotasoa.

4. Käyttöoikeudet

Suomen asevalvontaraportin tarkoituksena on edistää konfliktien ennaltaehkäisyä tukemalla asevalvontaa sekä asevalvonnan ja aseidenriisunnan tutkimusta. Raportti on SaferGlobe-tutkimusverkoston tutkijoiden ja jäsenten yhdessä kehittämä tuote.

Raportin tietoja siteerattaessa on lähteeksi mainittava Suomen asevalvontaraportti tai yksittäisen artikkelin kohdalla sen kirjoittaja. Raportin julkaisijaan voidaan viitata nimellä SaferGlobe tai SaferGlobe-tutkimusverkosto. Tietojen uudelleen julkaiseminen on kielletty ilman tekijänoikeuksien haltijan lupaa. Uudelleenjulkaisulupia voi tiedustella SaferGlobesta.